

15058-2

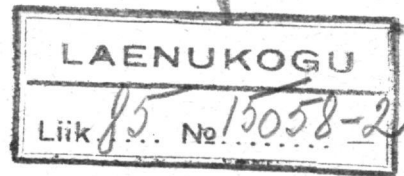
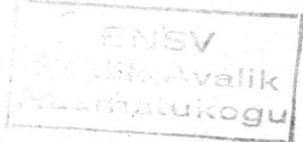
E7153 IV

PRANTSUSE REVOLUTSIOONI MÕJU REVOLUTSIOONI-

SÕDADE TAKTIKALE JA STRATEEGIALE.

T. Kiljako,
leitnant.

Kõrgem Sõjakool, 1937.a.

355.4

Ar 937
Kiljako

AR Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

99440

S I S U K O R D.

1. Sissejuhatus.....	1
2. Sõjawäe korraldus enne rewolutsiooni.....	1
a) Organisatsioon.....	1
b) Taktika.....	3
c) Strateegia.....	4
3. Missuguseid uuendusi tõi rewolutsioon eriti taktikasse ja strateegiasse.....	6
a) Uus sõjawägi.....	6
b) Taktika.....	9
c) Strateegia.....	12
d) Uuendused liitlaste taktikas ja strateegias.....	14
4. Uuenduste kajastumine rewolutsiooni sõdades ja võrdlus endise taktika ja strateegiaga....	16
5. Kokkuwõte.....	22
6. L i s a d nr.nr.1, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7.	

Allikate nimestik.

1. R.Tomberg. Sõjakunsti ewolutsioon, konspekt.
Tallinn 1936.
2. A.Sweċin. Ewolutsija woennogo iskustwa I. Moskwa 1927.
3. H.Delbrück. Geschichte der Kriegskunst IV. Berlin 1920.
4. A.Baiow. Istorja woennogo iskustwa. Tallinn 1921.
5. N.S.Golitsõn. Wseobštšaja woennaja istorja I ja II.
6. W.Tretjakow. Franzuzskie rewolutsionnõe woinõ
1792-1796 g. Moskwa 1919.
7. D.Miljutin. Istorja woinõ 1799 goda I ja II.
Petrograd 1857.
8. N.Kann. Üldine ajalugu XVII. Tallinn 1931.
9. W.Blos. Prantsuse rewolutsioon. Tallinn 1923.
10. K.Kautsky. Suur Prantsuse rewolutsioon. Tartu 1906.

S i s s e j u h a t u s .

Prantsuse rewolutsioon 18. sajandi lõpul ei olnud mitte tavaline poliitiline sündmus, vaid oli ühtlasi ka sotsiaalne ümberkujundaja, andes uusi suundi riigikorraldusele ja sõjakunstile. Tema mõjul reorganiseerus sõjawäe korraldus, taktika ja strateegia, olles pöördepunktiks sõjakunsti ajaloos.

Rewolutsiooni häwitawa mõju kõrwal kerkisid esile uued ideed, positiivsed tegurid, mis mõjutasid sõjakunsti tema arengul. Uuendused sõjakunsti alal võetu tarwitusele rewolutsiooni sõdades (1792-1802.a.), mis toimusid rööbiti rewolutsiooniga Prantsusmaa ja Euroopa riikide koalitsioonide wahel. Prantsusmaa rewolutsiooniliste elementide püüe oli kummutada feodaal korra aluseid ja lewitada wabadust ka teistel maal, kuna koalitsiooni riigid püüdsid omalt poolt säilitada Prantsusmaal monarhiat ja takistada demokraatlike ideede lewinemist Euroopas.

Käesolewa töö eesmärk on käsitleda prantsuse rewolutsiooni sõjakunsti seisukohalt, andes ülewaate rewolutsiooni mõjust taktikale ja strateegiale, mille juures puudutan poliitilisi ja majanduslikke küsimusi ainult niiwõrd, kui see on wajalik nimetatud küsimuste selgitamiseks.

Lähtudes eeltoodust waatleme:

- missugune oli sõjawäe korraldus ja sellest sõltuw taktika ja strateegia 18. sajandil enne rewolutsiooni;
- missuguseid muudatusi tõi rewolutsioon ja missuguseks kujunes selle tagajärjel sõjawägi, taktika ja strateegia ja
- kuidas uuendused kajastusid rewolutsiooni sõdades ja mille poolest nad erinesid endisest taktikast ja strateegiast.

Sõjawäe korraldus enne rewolutsiooni.

Organisatsioon. Prantsusmaa sõjawägi koosnes jala-, ratsa- ja suurtükiwäest, mis koosnes reguläärwäest (170.000 sõd.+ 12.000 ohw.) ja sõjaajaks kokkukutsutud

miilitsast (75.000 sõd.+ 4.000 ohw.)¹⁾

Sõjawägi komplekteeriti oma- ja välismaa (3.seisuse) kodanikega. Välismaalastest moodustati eriuksused (1/3). Wabatahtlikke palgati enamasti linna kehvikute hulgast. Miilitsas oli teenistus sunduslik ja selleks andis iga 50 talu loosi läbi ühe mehe.

Prantsuse sõdur oli moraalselt rohkem arenenud kui preisi sõdur. Temale oli võimaldatud eluõiguste miinimum, mis oli küllaldane selleks, et teada, mille eest ta võitles. Kuid see oli ühtlasi ka temale kriitika baasiks, et ihata paremaid elutingimusi.

Ohwitseride kontingent komplekteeriti 1781.a. alates ainult aadlisoost kodanikega, kelledel 4-da põlwe aadli päritolu. Üldiselt ohwitserkond omas palju eesõigusi, kuid vähe teenistuslisi kogemusi. Wääriwad tähelepanu ka nende omawahelised intriigid ja kindralite rohkus.²⁾ Prantsusmaal iga 12 sõduri peale oli 1 ohwitser, kuid preisi sõjawäes oli see arv kaks korda väiksem.

Jalawäes administratiivseks üksuseks oli rügement, mis koosnes 2-st pataljonist ja 10 kompanist.³⁾ Suuremaks üksuseks oli brigaad, mis koosnes 2-st rügemendist ja 1788.a. alates diivis, mille koosseisu kuulus 2 jalawäe brigaadi, 1-2 ratsarügementi ja kaks srtw.kompanit.

(Skeem nr.1)

Jalawäes oli tarwitusel 1777.a. tulekiwipüss, mille otsas tääk. Laskekaugus 250 mtr ja tulekiirus 3 lasku minutis.

Kokku oli jalawäge 88 rügementi + 12 kütipataljoni + 25 rüg. välismaalastega komplekteeritud.

Suurtükiwägi oli muudetud küll juba riigi omanduseks, kuid temal puudusid hobused ja woor, mille tõttu wedu toimetasid eraettewõtjad. Srtw. jagunes kompaniteks ja 6 srt. Oma iseloomult jagunes suurtükiwägi välisuurtükiwäeks (4-, 8- ja 12 nl. ja 6 nl.haub.) ja kindluse suurtükiwäeks (16-,

1) Tomberg. Sõjakunsti ewolutsioon lhk.77.

2) Swečin I lhk.306. Prantsusmaal 173.000 mehe kohta 1159 kindrali, Preisis 207.000 mehe kohta 114 kindrali.

3) Tomberg. Sõjakunsti ewolutsioon lhk.77. 8 riwi + 1 grenadeeri + 1 küti komp.

18- ja 24 nl.). Suurtükiwäe laskekaugus ulatus 600-800 m., laskekiirus 2 lasku minutis. Suurtükiwäge kokku oli 98 komp.

Ratsawägi koosnes rügementidest. Igas rügemendis oli 5 eskadroni, d 150 m. Ratsawägi jagunes kurasiiiride, husari- te ja dragunite rügementideks. Kokku oli ratsawäge 61 rüg. (25 ratsa + 6 husari + 18 draguni + 12 küti).

Ka teistes Euroopa riikides komplekteeriti sõjawägi palgalistega, kus sõduris nähti ainult automaati, kes täitis ülema käske ja neid suutis koos hoida ainult raudne distsipliin, mis tugines karistuse waljusele.

Wäeosade warustamine lasus keskwalitsusel, kes toimetas juurdewedu magasiini süsteemi kohaselt, mis nõudis suuri woore ja tegi sõjawäe liiklemise sõltuwaks magasiinidest.

T a k t i k a .

Preisi kooli mõjul domineeris kogu Euroopas nn. joon- taktika, mille järele arenesid lahingud. (Friedrich Suurel olid tema isikust tingitud erinewused).

Lahingus riwistati jalawägi peamiselt joonena kahte wiirgu ja ainult wäike osa asetati wiimase joone taha waru- na. Kaugus wiirgude wahel oli wäike, mille tõttu kisti mõle- mad wiirud korraga lahingusse.

Waru, mis tawaliselt oli wäike, ei suutnud lahingut mõ- jutada. Taktika tarkus põhjenes peamiselt meeste riwistami- se ja joonriwist tulistamise oskusele. Säärast riwistust ka- sutati nii pealetungil kui ka kaitsel.

Ratsawägi teotses peamiselt jalawäe tiival, tulistades rindelt ja kaitses tiiba. Suurtükiwägi oli materjalosa ras- kuse tõttu wähe liikuw ja wajas palju aega lahinguwalmis seadmiseks. Suurtükiwäe esialgne tulepositsioon oli 100 sam- mu jalawäe rinde ees, kuna waenlase lähenedes nad tõmbusid jalawäe osade wahel olewatesse interwallidesse.

Lahingus pealetungija tawaliselt peatus kaitsja poole ees, ilma et oleks teotsenud otsustawalt. Tulistamisega loo- deti luua segadus wastase ridades, et siis teda põgenäma ajada. Et lahingu edu otsustas warem tehtud kawa järgi osa-

de riwistamine, mis ei olnud alati sobiw enam lahingus arenenud muudatuste puhul, siis lahing ei annud igakord waja-likke tulemusi. Waenlase maaalale suudeti tungida waid 5.päewa teekonna kaugusele. et hoida alal ühendust baasiga. Üldiselt toimus lahing lahtisel maastikul, kus oli wõimalik joonena riwistumine ja kus palgaline sõdur ei saanud ära libiseda juhi walwe alt.

Friedrich Suur, kui geniaalne wäejuht, oskas Preisi sõjawäega kasutada säärast lahingukorda otstarbekohasemalt kui teised. Tema jalawägi omas suuremat wäljaõpet; laskekii-rust arendati 5-6 lasku minutis, jalawägi oskas manöwreeri-da (astmeline rünnaku kord) joonriwis ja suurtükiwägi oli liikuwam. Preisi ratsawägi, mis oli komplekteeritud omamaa-lastega, teostas mõjuwaid tiivalööke. Friedrich Suur nõudis jalawäe massi hoogsaid lööke rünnakul, wastase tiibade haa-ramist ja ka jälitamist wäiksemas ulatuses. Preisi sõjawäe wõidud olid tingitud Friedrich Suure isiklikust juhtimise ja korraldamise oskusest, millele teiste riikide sõjawäe juhid omistasid waid wähe tähelepanu. Sellega on seletataw ka teiste riikide sagedane ebaedu joontaktika kasutamisel.

Kuid preisi taktika kutsus wälja hiljem tugewa arwus-tuse. Eriti terawaks muutus olukord pärast prantslaste kao-tust 7.a.sõjas.

Tugewamaks arwustajaks olid Folard 1752,a, ja hiljem Menil Duran, kes awaldas artikleid sõjakunsti üle, näidates, et põhiriwistuseks peab olema kolonn ja joonriwi ei sobi prantslastele. Ta pooldas massi lüüki, mida ei suudetud te-ha joonriwistusega.

Kuid arwustajatele moodustati wastasrind Cuibert'iga eesotsas, püüdes otsida aluseid preisi joontaktikale ja tuues esile tema paremusi.

Preisi joontaktika arwustajatele andis uut ainet P.-Ameerika sõjas tarwitusele wõetud hargriwi seoses kolon-nide löökidega.

1774.a. Metzis ja 1778.a. Vaussieux laagrites korral-datud manöwrites katsestati uut lahingukorda: ees laskuri-ahelik tulejõuna ja selle järele kolonnid löögijõuna, see pidi selgitama uue taktika wäärtuse.

Kuid vaatamata ägedale poleemikale Cuiberti ja Durani vahel, jäi wõit esialgu Cuibert'ile ja Prantsusmaal pannakse maksma uus eeskiri preisi waadete kohaselt, ainult wäikeste erinevustega.

S t r a t e e g i a .

Strateegias walitsesid renessansi aja põhimõtted, kus püüti wältida lahinguid. Tawaliselt nõrgem pool asus kaitsele, püüdes takistada wastase edasiliikumist kindlustatud joonele. Pealetungija liikus oma baasilt edasi ettewaatlikult ja aeglaselt. Wastase positsiooni ei püütud wallutada jõuga, waid püüti mõjutada kaudselt, ära lõigates tema ühendusteid, seega sundides teda taanduma. Sõjategewus kujutas rohkem relwastatud demonstratsiooni, mis wääris "kurnamise strateegia" nime. Edu pidid kindlustama wastase majanduslikud ja poliitilised kaotused, kuna lahing omas waid ühe, kuid mitte ainukese wõidu saawutamise abinõu.

Edu korral asus pealetungija uue kindluse piiramisele, kuna ebaedu puhul ta taandus oma lähema kindlustatud joonele. Jälitamist toimetati wäga piiratult, sest pärast lahingut nõudis armee korraldamist. Jälitamisel oleks wõinud eralduda ka oma baasist, mis ei olnud soowitaw. Aeglane ja loid tegewus ning sõjategewuse lõpetamine talwe tulekul wõnitasid sõjategewused pikaajalisteks.

Friedrich Suur tõi ka erinewusi strateegiasse, manöweerides meisterlikult sisemistel operatsioonil liinidel, näidates aktiivsust, kiirust, (Rossbahist Leuteni alla 15 päewaga) ja loobus ka ajutiselt magasiini süsteemist.

K o k k u w õ t t e s 18. sajandi sõjawäe korraldust wõib märkida, et kuninga tahte teostamiseks poliitiliste eesmärkide saawutamisel oli palgaline sõjawägi, kes omas wähest moraali. Juhtkond omas enamuses wähesid kogemusi ja neil ei olnud autoriteeti sõdurite silmis. Taktikas walitses preisi kool, mis Friedrich Suure juhtimisel andis edu,

kuid teistele tihti ebaedu. Taktika oli wananenud ja leidis arwustajaid. Strateegias walitses "kurnamise" põhimõte ja olles seotud magasiini süsteemiga, wõimaldas väikese ulatusega manöwreerimisi. Uuendusi takistasid monarhia ja feodaalkord. Nende köidikute purustamiseks ja sõjakunsti tõstmiseks uuele tasemele oli waja prantsuse rewolutsiooni.

Missugused uuendused tõi rewolutsioon taktikasse ja strateegiasse.

Sõjawägi.

Prantsuse rewolutsioon häwitas kõiki eluawaldusi ohjeldawa feodaalhierarhilise ehituse, andes seltskonnale demokraatliku kaju. Ta muutis sõja, mis senini oli walitseja poliitiliste sihtide taotlemise abinõu, rahwa asjaks ja andis sõjawäe komplekteerimiseks uue süsteemi, milles domineeris rahwa mass. Üleminek uuele süsteemile toimus aastate kestel wastawalt poliitilistele sündmustele ja riigikaitse wajadusele.

Rewolutsiooni alul läks wana kuninga sõjawägi üle rewolutsionääride poole ja toetas Bastille wallutamist. Katsed rewolutsionääride poole ülemineku takistamiseks ei annud energilisema kindral Bouler'ile tagajärgi. Nii lagunes regulaarvägi. Sõdurid sattusid poliitiliste parteide mõju alla. Distsipliin häwines, algasid rööwimised ja ohwitseride tagakiusamised, mille tõttu wiimased emigreerusid. Üldse lahkus rewolutsiooni päewil Prantsusmaalt 2/3 ohwitseri. See arw on mitmete autorite andmetel erinew.¹⁾ Lagunemise protsessi tulemusena wähenes sõjawäe arw 1/3 wõrra. Sellest tingituna pidi rahwuskogu asuma sõjawäe ümberkorraldamisele.

1) Baiow. Is. woj. isk. lhk. 259. Lahkus 50% ohw. ja 150.000 armeest jäi järele 100.000. Sweēin I lhk. 310. Emigreerus 9000-st ohwitserist 6.000.

Kutsuti ellu miilitza süsteemi alusel rahvus-kaardivägi. See kujutas endast vaid relvastatud massi ja omas sisekaitse tähtsust ega suutnud asendada regulaarväge. Välismaalaste rügemendid saadeti laiali seal walitsewate suurte korratuste pärast. Kutsuti ellu wabatahtlikud pataljonid. Ohwitseride puuduse kõrwaldamiseks anti dekreet, mille alusel waliti 23.000 ohwitseri. Raskeks kujunes aga regulaarväe täiendamine, sest teenistus seal oli raskem kui wabatahtlikes üksustes.

Prantsusmaa awaldas tendentsi lewitada rewolutsioonilisi ideid ka wäljapoole riigi piire. See kutsus esile Prantsusmaa wastase koalitsiooni peamiselt Austria, Preisi, Inglise, Wene näol. Wiimaste sissetung Prantsusmaale andis aga omaltpoolt uut hoogu rahvusliku sõjawäe organiseerimiseks.

Distsipliini puudus ja ebaedu esimesel sõjaaastal (1792) kutsusid esile massilise wäejooksu, mille tõttu armee kahanes. Nüüd oli sunnitud konwent wõtma tarwitusele uue süsteemi sõjawäe komplekteerimiseks, sest senine wabatahtlik teenistusse wõtmine ei annud soowitawaid tagajärgi.

1793.a. weebruaris kuulutati wälja sunduslik mobilisatsioon 300.000 mehe teenistusse wõtmiseks. See andis waid poole nõuetawast arwust. Et Prantsusmaad ähwardasid wäliswaenlased, kuulutas konwent 1793.a. augustis wälja üldise sundusliku teenistusekohustuste ja sõjatarwete rekwireerimise seaduse.

Sundteenistuse kohustuse alusel pidid teenima tulema kõik meeskodanikud 16-45.a. See arw on mitmete autorite arwates erinew. 1) Esimene neist uuendustest andis sõjawäele suure inimmassi komplekteerimis-kontingendina, kuna teine kindlustas tarwiliku warustuse massilisele armeele. Kuigi lõunapoolne Prantsusmaa oli mässuliste walduses, andis see kokku 770.000 armee. 2)

1) K. Golitsõn I lhk.6. Kõik meeskodanikud 16-45.a., kuid Baiow lhk.261 näeb ette 20-25.a. ja Sweēin I lhk.313 - 18-25.a.

2) Sweēin I lhk.313.

Augustis 1793.a. määrati "päästekomitee" koosseisus sõjawäe insener Carnot, kellele ajalugu annab nimetuse "wõidu organisator". Ta pani piiri kuritarwidustele ja süwendas sõjawäkke kindlat korda. Samuti reorganiseeris ta ohwitseride korpuse, likwideerides 23.000 walitud ohwitseri ja piiras walimisi, mille järele walitud 3-st kandidaadist määrati ainult 1 kohale. See korraldus andis uue ja parema juhtiwa koosseisu, kellest wõrsusid ka Napoleoni kuulsad kindralid.

Tähtsamaks uuenduseks oli amalgaama seaduse ellukutsumine, mille alusel liideti endise regulaar sõjawäe 1 pataljon rewolutsiooni päewil ellukutsutud 2 pataljoniga poolbrigaadiks. Alates 1788.a. jaanus sõjawägi diwiisideks, mis koosnes kolmest relwaliigist (jala, ratsa, srtw.).

(Skeem nr.1).

Ta reorganiseeris ka raskelt liikuwa ratsa ja suurtükiwäe üksused, muutes nad liikuwamaks. Wuidugi toimus reorganiseerimine aastate wäljel.

Raskema ülesandena lasus Päästekomiteel massilise armee warustamine. Sõjatööstus, mis oli kohandatud endise armee warustamiseks paiknes laiali üle riigi ja osa sellest oli mässajate walduses. Sellele lisandus weel blokaad inglaste poolt, kes takistasid wälismaalt toiduainete sissewedu. Kuid ka siin suutis Päästekomitee lahenduse leida sõjatööstuse ümberkorraldamiseks rekwisitsiooni ja wabatahtlikul alusel.

Sundusliku sõjawäeteenistuse laiaulatusliku tarwitusele wõtmisega asendus endine palgaline sõjawägi rahvusliku armeega. Endist sõdur-automaati asendas teadlik sõdur, kes teotses rahvuslikul ideel. Passiivsus asendus tugewa moraalse jõuga, mis distsipliini süwenedes kindlustas edu prantsuse armeele.

Seega rewolutsioon andis rahvusliku, isamaaarmastusega ja kõigeks walmisolewa sõduri, kes oli juhile ustawaks kaastööliseks.

Rewolutsioon kõrwaldas wäheste lugupidamisega ja kogemusteta juhi, kes oli sõduri silmis kaotanud autoriteedi.

Muidugi kulus selleks aastaid, et väheste teoreetiliste teadmistega uued juhid omasid lahingukogemust ja alluvate usaldust. mis lähendas juhti sõdureile.

T a k t i k a.

Rewolutsiooni entusiasm leiutas ka uue taktika oma massi, väljajõppe puuduse ja väheste distsipliiniga. Võimatu oli hoida sõdurit endises joonriwis vastase tule all, vaid ta warjas maastikul. Ka ei jõutud ajapuudusel õpetada sõjaväge tegutsema wastawalt joonriwi nõuetele. Rewolutsiooni-sõdade algaastail walitses sõjawäes distsipliini puudus, mida ei suutnud parandada ka karmid karistused, kus oli ette nähtud isegi surmanuhtlus. Juhtide autoriteet oli kõigutatud poliitiliste parteide urgitsuste ja ka lahingukogemuste puuduste tõttu.

Säärases olukorras sündis uus lahingukord, mida eriti soodustas Champagne maastik: hargnenud laskurid lähenesid waenlasele warjatult ja maastikku kasutades. Sattudes wastase tule alla, jäädi peatuma ja mingit otsustawat tegewust ei järgnenud. Seega lahing ländis demonstratsiooni ilmet. Maastikule hargnenud sõdurid libisesid juhtide käest hoopis ära ja sõjaväge tabas katastroof: lahingusse mindi lauluga ja suure waimustusega, kuid kuulide all lakkas waimustus ja joostilalali. Juhtidel tuli wõita suuri raskusi, et tõsta maastikule kohanenuid ahelikke rünnakule.

Sellest olid tingitud ka esinenud ebaedud Madalmaadel (1792) kus rewolutsiooni sõjawäed said lüüa. Septembris 1792.a. Walmi all saawutatud edu ei olnud mitte uue, vaid wana armee teene. Siin sündis pööre, mis andis uuele sõjaväele usku oma wõimettesse.

Sõdurite hoidmiseks oma kätes jäi juhtidel ainult üks abinõu: kõik esimesest ahelikust tagapool olijad koondada kolonnidesse. Kolonn oli kergemini juhitar, sõdurid kaotasid oma indiuidualiteedi ja moodustasid wõimsama, rohkem

distsiplineerituma koondise. Säärast tegewust õigustas P.-Ameerika koloniaalsõjas saavutatud kolonnide edu. Palju juhte oli tegelikult ise sellest sõjast osa võtnud.

Laskurahelike taha koondati kolonnid vastase ründamiseks külma relwaga, mis pidi murdma läbi vastase õhukese joone. Kolonnid olid kindlaks abinõuks arwulise ülekaalu saavutamiseks löögi punktis. Wõeti tarwitusele ka wintpüss (komp. 5-6), millel suurem täpsus. Need anti parematele laskuritele vastase juhtide häwitamiseks.¹⁾

Alates prantsuse rewolutsioonist hakati nii teoorias kui praktikas omistama suurimat tähelepanu arwulise ülekaalu saavutamiseks otsustawas punktis. Kolonnide manövreerimisega võis teatud kohas saavutada 4-10 kordne ülekaal.²⁾ Suuremate koondiste juures jäeti ka tugewad warud, mis koosnesid 2-3 poolbrigaadist või isegi diwiisist.³⁾

Nii kujunes rewolutsioonisõdade kogemustel aastate kestel kaks lahingukorda, mis üldiselt teineteisest palju ei erinenud:

- igas pataljonis määrati eriline osa, kes paiskus ahelikku. Esimese aheliku taga riwistati teisele joonele pataljonid hargnenult tulejõuna ja nende taha pataljonid kolonnidena, mille juures oli ka ratsawägi ja osa suurtükiwäge, mis oli waru ülesandega;
- ees laskuri ahelik, millel otseseks toetuseks taga wäiksed hargnenud osad ja kolmandal joonel pataljoni kolonnid, mis koondatud ühe või mõlema tiiwa taha.
(Skeem nr.2).

1) Baiow lhk. 265. Wõeti tarwitusele ka õhupall waatluseks ja optiline telegraaf, kuid nende tähtsus ei wääri märkimist.

2) Swečín I lhk. 321.

3) Baiow lhk. 264.

Juhi tähtsamaks ülesandeks oli oskus moodustada arwulist ülekaalu löögi kohal ja ta õigel ajal lahingusse paistata. Siit kujunes nn. löögitaktika, mida hiljem kasutas ka Napoleon. Säärane lahingukord ei olnud puht rewolutsiooni sünnitus, waid ta oli juba teoreetiliselt ettevalmistatud 18. sajandi kestel, kuna Ameerika koloniaalsõjas ja siin leidis ta lõpliku lahenduse.

Rewolutsiooni sõdade ajal suurenes arwuliselt peamiselt jalawägi, mille tõttu suurtükiwäe ja ratsawäe protsent wõrreldes endise jalawäega wähenes (enne 1000 mehe kohta 6-7 suurt., nüüd 1-2).¹⁾ Suurtükiwäe wähesust paralüseeriti reorganiseerimisega. Kaotati ära palgalised suurtükiwäe edasitoimetajad ja wormiti neljahobuselised srtw.rakendid srtw.hobustest. See wõimaldas suurtükiwäele manööwriwabadust, mille tõttu wõis kiirelt koondada patareid löögi suunda ja liikuda ühes jalawäe kolonnidega, olles mitte sõltuw teedest.

Wäärrib märkimist ka, et rewolutsioonisõdades pöörati tähelepanu wälikindlustustöödele, täiendades endiseid kindlustatud jooni. Sagedasti ehitati ka suurtükkidele warjendid, mis soodustas tegevust.

Lahingus wastupidawuse alal näeme, et rewolutsiooni sõjawägi ei kannatanud wälja 10%-list kaotust, mille tagajärjel muutus lahinguwõimetuks, kuna samal ajal preisi joonriwis weel kohale jäädi 50% kaotuste juures.²⁾

Üldiselt esinesid lahingus wäikesed kaotused 2-6% ja lahing ei olnud nii werine kui ennem. (Zorndorfi all 35.000 langenut, mida rewolutsioonisõdades saadi mitme aasta kestel). Olukord muutus Napoleoni ajal, kes nõudis rohkem pingutust. Lahing, mis kestis enne 1-2 tundi 2-3 klm.² maaalal, muutus nüüd pikemaks ja haarates enda alla 10-12 klm.² maad.

1) Sweēin I lhk. 322.

2) Sweēin I lhk. 322.

Kokkuvõttes võib märkida, et rewolutsioon sünnitas uue taktika, kus esinesid hargnenud ahelikud, tulejõuna ja kolonnid otsustavuse saavutamiseks löögijõuna.

Ta oli võrsunud uuest olukorrast olude suunil ja surus tagaplaanile senise preisi joontaktika.

Jalaväe arvuline ülekaal, kõrgem sõjuri moraal, väeliikide kergus, manööwriwabadus ja kiirus kindlustasid edu.

S t r a t e e g i a .

Sõjaväe kõrgemat juhtimist teostas Päästekomitee. Ta koostas operatsiooni plaane, mille tegelikuks elluviijaks olid kohalikud rinnete ülemjuhatajad, kellel oli abilisteks kindralid, keda määrati eriülesannete täitmiseks. Sõjaväe juhtimist lahingus kergendasid ellukutsutud armee ja diiviisi staabid vajaliku abijõuga.

Rewolutsiooni sõjaväe massidel olid kasutada ainult väikesed ja viletsad woorid. Isegi Napoleoni ajal, kui 1806.a. suurendati wewahendite arwu, oli prantsuse rügemendi woor 6 korda väiksem Preisi rügemendi woorist.¹⁾ Warustamise alal tõstis massiline armee esile suuremad nõuded, kui seda suutis rahuldada magasiini süsteem, ka nõudis magasiini süsteem kindlat administratiiv wõimu. Tagalas walitsesid ka sagedased korralagedused, mille tõttu olid magasiinid tühjad. Need asjaolud tingisid ülemineku kohalike tagawarade laiaulatuslikule kasutamisele. Endise laagri asemele wõetakse telkide puudusel tarwitusele paiknemine korteritesse, mille juures korteri peremees pidi ka toitma säälolewat üksust. Wäljuti põhimõttest: "sõda peab toitma sõda". Sõjawägi wõis biwakueerida lageda taewa all ainult erijuhtudel olukorra sunnil.²⁾ Tawaliselt armee paiknes di-

1) Sweēin I lhk.319. Preisi sõjaväes oli kompüülil 5 weohobust, nooremal ohw.l hobune. Golitsõn lhk.40. Preisi pataljonis telkide weeks 28 hobust, eskadronis 16 hobust.

2) Golitsõn I lhk.39. 1792.a. kasutati laagris olles ka okstest walmistatud onnikesi.

wiisidena, mis jaotatud laiali küladesse. Pikematel peatus-
tel tuli korraldada ka juurdewedu, millega jõuti wooride
wähesuse tõttu wedada ainult leiba.

Uue toitlustamise süsteemi tarwitusele wõtmise taga-
järjel muutusid wäeosad liikuwamaks, vähem tundlikumaks
teede puudusel ja sõjawägi wõis tungida sügawale wastase
seljatangusse. Kohalike tagawarade kasutamine nõudis ka
wägede kiiret liikumist ühest rajoonist teise ja nende ase-
tamist wõimalikult laiali. Seega warustamist ei toimetatud
enam sãblooni järgi, waid olenewalt olukorrast. Sõjawäe
jaotus diwiisideks omas ennem teise järgu tähtsust, sest
kogu sõjawägi tegutses koondatult. Nüüd koondus sõjawägi
ainult lahinguks, kuna rännakutel ja puhkusel paiskus di-
wiisena. Wastase rünnaku korral pidi üksik diwiis wastu pa-
nema seni kui teised appi jõudsid, wõi jälle õigel ajal
taanduma teiste üksuste juurde. Siin wäärib märkimist di-
wiisi, kui mitmest wäeliigist koosnewa wäekoondise tähtsus
ja iseseiswate juhtide wajadus.

Uus warustamissüsteem wõimaldas armeele pikemaid ope-
ratsioone. Kui ennem wõis liikuda kuni 125 wersta, siis
nüüd wõis seda teha kuni 1000 wersta ¹⁾ kui oli eeldusi
soodsaks tegewuseks.

Diwiis, kui iseseisew wäeosa oli kohane eraldi tegut-
semiseks. Kuid juhtimise lihtsustamise mõttes tekkis hiljem
ka wajadus suurema wäekoondise järele, mis koosnes 4-5 di-
wiisist 30.- 40.000 mehega. Selleks kutsuti ellu korpus.
(1800.a. Morea armeest, mis koosnes 11 diwiisist, moodusta-
ti 4 korpus)2).

Kokkuwõttes wõiks tähendada, et rewolutsiooni mõjul:
- Prantsusmaa sai uue ümberkorraldatud sõjawäe;

1) Sweēin I lhk. 325.

2) Golitsõn I lhk. 35.

- sõjavägi muudeti liikuwamaks, kus domineerisid kerged osad;
- kujunes uus lahingukord, mis wastand senisele kerguse ja paenduwuse mõttes;
- kujunes uus strateegia, mis eelistas wastase häwitamist.

Uus strateegia omas manöwriwabadust ja alates Bonapartest algab ka siin uus ajajärk. Ta otsib otsustawust ja purustamist senise kurnamise asemel. Peamiseks puuduseks strateegias oli laiaili hajumine eriti lahinguwäljadel. Siin oli wajalik ohjeldamine, mille läbi wiis Napoleon, kes ühendas diwiisid korpusteks ühise juhi alla, täiendas rekwireerimist tarwiliste wooride suurendamisega ja pani aluse staabi tööle, tsentraliseerides juhtimist. Sõjavägi ületas jõgesid ja mägesid ühes ratsa- ja suurtükiwäega. Otsustaw tegewus wõimaldas wastase rindest läbimurdmist ja jälitamist. Kuigi edu kindlustamiseks oli wajalik arwuline ülekaal, oskasid ka juhid oma wähesust paralüseeerida osawa manöwriga. (Moreau 1796. a. sügisel Saksamaal).

Uuendused liitlaste taktikas ja strateegias.

Liitlaste sõjawäes esines wähe muudatusi. Ta koosnes sunniwiisil wõetud nekrutitest, palgalistest wõi miilitsast (rahwuslik oli Ungaris ja Tiroomis). Sõdur oli passiwne ja tundis wähe huwi teenistuse wastu. Preisi joontaktika wajas hoolikat wäljaõpet ja oli kohane waid õppeplatsil, sest säärases riwis pidi teotsema wäga täpsalt ja käsu järele. Tal puudus prantslastele omane kergus ja liikuwus. Joontaktikas esines frontaalne pealetung, millega oli raske saawutada otsustawust löögi kohal. Toidustamine toimus magasinidest, mis pidurdas wägede liikuwust.

Kui prantslaste armee kohta wõib öelda, et ta lendas, siis liitlaste kohta ei ole üleliigne ütelda, et ta roomas.

Selle süsteemi juures omasid suurt tähtsust kindlused, kui baaside kaitsjad, millest tingitud ka nende piiramine. Strateegias walitsesid kordooni süsteemi põhimõtted wõtta kõik oma alla ja kaitsta kõike. Sellest oli tingitud ka sõjawäe killustamine osadena, mis pidurdas terwiku edu. Suurem osa sõjawäge määrati kindluste garnisonideks, kes olid tegewu- seta, kuna ainult väike osa oli wäliwäeks, kelle edu oli aga piiratud. Kõrgem rahuaegne organisatsiooniline üksus oli rügement. Sõjaaajal need koondati diwiisideks. Säärane koonsid oli aga ebapraktiline lahingus eriti juhtimise mõt- tes. Kuid sõja kogemused sundisid ka liitlasi läbiwiima uuendusi prantslaste eeskujul.

Alates 1795.a. Preisi wiis läbi järgmised muudatused:¹⁾

- kaotas ära rügemendi suurtükiwäe, jaotades ta jala- ja ratsaw., kindluse- ja wälis suurtükiwäeks;
- wiis uuendusi taktikasse liikuwuse mõttes, mille tõttu tekkis segataktika, kusjuures jalawäe tegewus hargriwis ja kolonnidena leidis rohkem pooldamist;
- sõjawägi muudeti kergemaks, vähendati woore ja kut- suti ellu jaotus diwiisideks.

Ka teistes riikides wõeti ette wähe muudatusi.

Need muudatused wõimaldasid erzherzog Karlile wabamat tegewust. Preisi koolist erinew oli Wene taktika, mis kind- lustas Suworowile edu Itaalias. Suworow pooldas arwulist ülekaalu, kiirust ja pikki operatsioone ja sai saatuslikuks prantslastele Itaalias.

1) Golitsõn I lhk. 54.

III Uuenduste kajastumine rewolutsiooni-
sõdades ja sõrdlus endise taktika ja
strateegiaga.

Wastleme konspektiivselt rewolutsioonisõdade strateegilisi ja taktikalisi iseärasusi.

Esimest nelja sõjaaastat (1792-95) iseloomustab sõjaväe korraldamine ja uue taktika ning strateegia kujunemine. Melwastatud mass kutsus välja kõikjal pöörde, mis wastand senisele. Energiline Carnot wiis läbi rea korraldusi nii korra kui sõjaväe warustamise ja liikuwamaks muutmise alal. Taktikas kujunes uus lahingukord hargn.ahelikkude ja kolonidega. Esialgne ebaedu Madalmaadel (1792) andis juhtidele palju kogemusi. Walmi ja Jemappe juures saawutatud edu oli tingitud wanade juhtide tublidusest. Need olid rohkem strateegilised kui taktikalised edud. Nad olid ühtlasi karastuks noorele rewolutsiooni armeele. Strateegias loobutakse senisest kordoni süsteemi põhimõttest ja wõetakse tarwitusele üheaegsed löögid wastase tiibadele.

(Skeem nr. 5)

Siin meie näeme prantsuse armee tegewust "Päästekomitee" kawa järgi, mis nägi ette liitlaste armee haaramise mõlemalt tiiwalt korraga. See manöower õnnestus waid liitlaste poolt ettenähtud taandumise tõttu.

kuid 1795.a. Laudau juures säärane mõlema tiiwa haaramine Rheini ja Mooseli armee poolt ebaõnnestus.

Edu oli tingitud peamiselt ^{aryutisest} wülekaalust liitlaste üle, kes oma riigiehituselt komplekteerimissüsteemi tõttu ei saanud suurendada sõjaväge.¹⁾ Esialgse ebaedu põhjuseks wõib lugeda ka wäga sagedast juhtiwa koosseisu wahetamist. 1792.a. wahetati 8 sõmini ja Põhjaarmee 16 juhti. Samuti mõjus hal-

1) Sweõin I lhk. 314. Jemappe juures Dumouriez 40.000 armee lõi 13.000 austerlaste armeed. vallignieri juures prantslaste 45.000 armee lõi 18.000 austerlaste armeed. Neerwindeni all aga löödi prantslaste 45.000 armee austerlaste 42.000 armee poolt.

wawalt sõjalisele tegewusele sagedane poliitikute wahela segamine ja juhtide äraandmine.

Liitlaste aeglane tegewus wõimaldas prantslastel korralduda. Kui sõja algpääwil rewolutsiooniwägedes walitses suur waimustus, siis nüüd oli ta juba kainestunud. Üldiselt oli aga sõjawägi omanud palju lahingukogemusi ja ületas liitlaste sõjawäe moraali. Rewolutsioonisõjawäe juhilt walitsus nõudis wõite, ebaedu puhul ta tagandati ja giljotini (Gustin, Houchardi jne). Walitsus oli ka äärmiselt raskest seisukorras. Ta pidi pidama wõitlust nii sise- kui wäliswaenlaste wastu.

Wäärrib märkimist ka konwendi raskused riigikaitse organiseerimisel nii wälis kui ka sisemiste waenlaste wastu.

Liitlaste sõjawäes, taktikas ja strateegias ei olnud samal ajal suuri olulisi muudatusi.

Järgmise kolme sõjaaasta (1796-98) tegewust iseloomustab prantslaste edukas pealetungi tegewus.

(Skeem nr.6)

1796.a. walmis Carnot kawa Austria wõitlus wõimetuks tegemiseks, mis nägi ette Wiini wallutamise:

- Jourdan Maasi armeega läbi Frankimaa;
- Moreau Rheini armeega läbi Böömi;
- Bonaparte Itaalia armeega läbi Tiroomi.

Jourdan ja Moreau olid alul wõidukad, kuid nende tegewuse pareeris põhjarindel erzherzog Karl.

Suurem edu oli Bonapartel, kes oma kiire tegewuse ja otsustawusega tegutses aeglase ja kawakindla Beaulieu wastu, kes ei tahtnud tunnustada noore kindrali andekust juhtimisel.

Bonaparte wallutas Mondowi, Lodi, Arcole, Rivoli ja jõudis wälja kuni Leoben, kus austerlased olid sunnitud waherahu paluma. Wäärrib märkimist operatsiooni pikkus, mis oli üle 1000 km. Siin esinewad kiired ja otsustawad pealetungitegewused jõudude koondamisega otsustawasse kohta. Rewolutsiooniwägedele oleks olnud kindlustatud suurem edu kui ka Põhjarindel Jourdan ja Moreau oleks tegutsenud koos-

kõlas ja otsustawalt. Edu Itaalias oli Bonaparte juhtimise oskuse teene, kuigi ta siin toimis olenewalt direktooriumist. Wäärib märkimist ka rekwisitsiooni süsteemi wale kasutamine, mis kujunes rööwimiseks ja sõdurite ihade rahuldamiseks. Bonaparte strateegias esinesid kiired ja otsustawad tegewused koondatud jõududega wastase tiiwale ja tagalasse, eesmärgiga häwitada austerlaste wäed ja sundida teda wabane-ma inglaste poolehoiust.

Wiimast kolme sõjaaastat (1799-1801) iseloomustab kahe suure wäejuhi Bonaparte ja Suworowi tegewused. Suworow tegutses Itaalias sarnase eduga nagu seal ennem oli tegutsenud Bonaparte. Tema tegewust piirasid samaaegne Austria armee juhtimine, mis oli seoses poliitiliste intriigidega, Wene keisri alaline wahaletsemine ja wene wägede puudulik warustus, mis ei olnud kohane Itaalia sõjateatrile.

Bonaparte wõidutses alul Egiptuses, kuid lahkus sealt isiklistel põhjustel, eelistades konsuli kohta. Hiljem ta tegutses otsustawalt austerlaste wastu (Morengo) sundides wiimast rahu paluma.

(Skeem nr.7).

Siin wäärib märkimist Bonaparte julge otsustaw tegewus. Ta walmistab ette põhjaliku tegewuse austerlaste häwitamiseks. Teostab sõjawäega pika ja raske rännaku üle Alpide. Seda tegewust wõib wõrrelda kuulsa Hannibali Aplide ületamisega. Tema kawa näeb ette austerlaste haaramise sügawalt tagalast. Ta ei lähe mitte Seichetile appi, waid tema kawa on fulgem, ta eraldab Melasi Austriast ja saab wõidu Morengo lahinguga.

Prantslaste edu Saksamaal ja Itaalias sundis austerlastel lõplikult alistuma.

Rewolutsiooni mõjust kujukama ülewaate saamiseks wõrdleme uusi lahingukordi, taktikat ja strateegiat endistega.

Lahingukordade skeemid nr.nr.1 ja 2.

Ülemisel skeemil on kujutatud lahingukorrad 18.sajandis.

dil. Siin esineb joonriwi, milles jõudude ühtlane jaotus. Fr.Suurel näeme erinewust tema hea ratsawäe tõttu mida ta paigutab massina tiivale.

Alumisel skeemil on paigutatud balowi andmetel rewolutsioonisõdades tarwitatud lahingukorrad. Siin meie näeme tema esialgset kuju - ees ahelik, mille järele kolonnid. Selle puuduseks oli wähene tulejõud ja ahelikkude koostöö puudus kolonnidega. Hiljem asetati aheliku ja kolonnide wahelu hargnenud pataljonid, mis oli wajalik tule mõju toetuseks ja otseseks koostööks ahelikkudega.

Säärane lahingukord on sügawam ja kolonnid, mis olid waru ülesandega suuniti lahingu selgunud olukorra kohaselt löögi punkti otsustawuse saawutamiseks.

Järeldus: Friedrich Suurel wäheliikuw joonriwi, mis ebapraktiline massilisele wäikese wäljaõppega armeele. Uus hargnenud riwistus wõimaldab kergesti koondada kolonne soowitawasse kohta ülekaalu saawutamiseks. Napoleoni riwikord wäga lähedane rew.sõjas kujunenud korrale, kuid süsteematiseeritud.

(Taktika ja strateegia tabelid nr.nr.8 ja 9.)

Tabel nr.8.

TAKTIKA JA STRATEEGIA WÖRDLUS.

<u>Strateegia ja taktika 18.sajandil Fr.Suure ajal.</u>	<u>Strateegia ja taktika rewoluts.sõdades(1792-1795).</u>
<u>Poliitilised alused:</u>	
1. Abinõude puudus, sõda <u>walitsetjate</u> asi.	1. Abinõude küllus, sõja- <u>pidamine</u> rahwa asi.
<u>Komplekteerimine:</u>	
2. <u>Werbimine</u> . Hirm sõduri <u>deserteerimise juures</u> , sõduri <u>mitteusaldamine</u> , keda <u>alati tuli walwata</u> .	2. <u>Üldsundteenistus</u> . Sõduri <u>täielik usaldamine</u> .

A r m e e:

3. Mehanism välise ja formaalse ühtlusega.	3. Organism seesmise ideelise ühtlusega.

Warustamise viis:

4. Magasini süsteem, mis häärmiselt piiras liikumist ja armee tegevust.	4. Rekvisitsioon, mis andis täielise vabaduse operatsioonide läbiwiimisel.

Manövreerimine:

5. Paiknemine puhkusel ja liikumisel koos.	5. Paiknemine puhkusel ja liikumised üksik diivisidena.

Lahingu ettewalmistus:

6. Taktikalise manöövriga.	6. Strateegilise manöövriga.

L a h i n g:

7. Lahtisel maastikul, kus sõdur ei saa ära joosta.	7. Igasugusel maastikul.

Lahingkord:

8. Kokkusurutud riwikord, ebapäänduw ja vähe liikuw.	8. Hargnenud, paenduw ja liikuw.

Kindral Leeri koostatud. W. Tretjakow. Frantsuzskie rew. woinõ lhk.4.

WANA JA UUE TAKTIKA JA STRATEEGIA WÕRDLUS.

Enne rewolutsiooni Fr.Suure ajal.	Rewolutsiooni sõdade lõpul Bonaparte ajal.
--------------------------------------	---

T a k t i k a:

1. Joontaktika. Jõudude jaotus ühtlane.	1. Löögitaktika, sügawad kolonnid. Maksimumjõude löögi suunas.
2. Lahingut alati ennemkalkuleeritud kawa järgi - waru nõrk. Lahing otsustati alul.	2. Kawa selgus lahingus, waru tugew, mis otsustas lahingu.
3. Alustati liikumist ühe tiiwaga astmelises korras, liikumised tiiwale teostati wastase lähedal (osalise löömise oht).	3. Wastane seoti rindelt, sellele järgnes löök tiiwale ja rünnak kõigi jõududega.
4. Esialgne riwistus nii et tiiwa löök pidi andma lõpptulemuse.	4. Tiiwalöök oli waid abinõu, mis kindlustas waru löögile edu.

S t r a t e e g i a:

1. Kurnamisstrateegia, manööwer seljatagusesse, et sundida wastast taanduma, hoiduti lahingust.	1. Häwitusstrateegia, sügaw manööwer seljatagusesse ja tiibadele, et häwitada wastase elawjõud. Eesmärgile pidi wiima lahing (Itaalias 1797. ja 1800.a.).
2. Kindluste piiramine, hoidumine baasi lähedal, ei tungita sügawale, waid ainult wallutatakse lähemad tähtsamad tsentrumid, aeglane tegewus.	2. Mõõduti kindlusest (Fort Bard 1800.a., piirati waid Mandua 1796), sügawad operatsioonid (Wiini) kiire otsustaw tegewus.

3. Puudus strateegil.jälilitamine.

4. Jõudude paiknemine wastawalt kordoni süsteemile.

3. Strateegiline jälilitamine. Mondowist Veroonani 1796. ja Veroonast Brucki 1797.a.

4. Maksimumjõude pea sõja teaatrile, minimum kõrwalteaatrile.

Järeldus: Taktikas esineb uudsusena jõudude koondamine löögikohta, mis selgub lahingu käigust, domineerib löök kolonnidega ja külma relwaga. Strateegias esinewad sügawad ja pikad manööwrid tiibadele ja seljatagusesse wastase häwitamise eesmärgil, mida pidi otsustama lahing. Ta on väga lähedane Napoleoni häwitusstrateegiale.

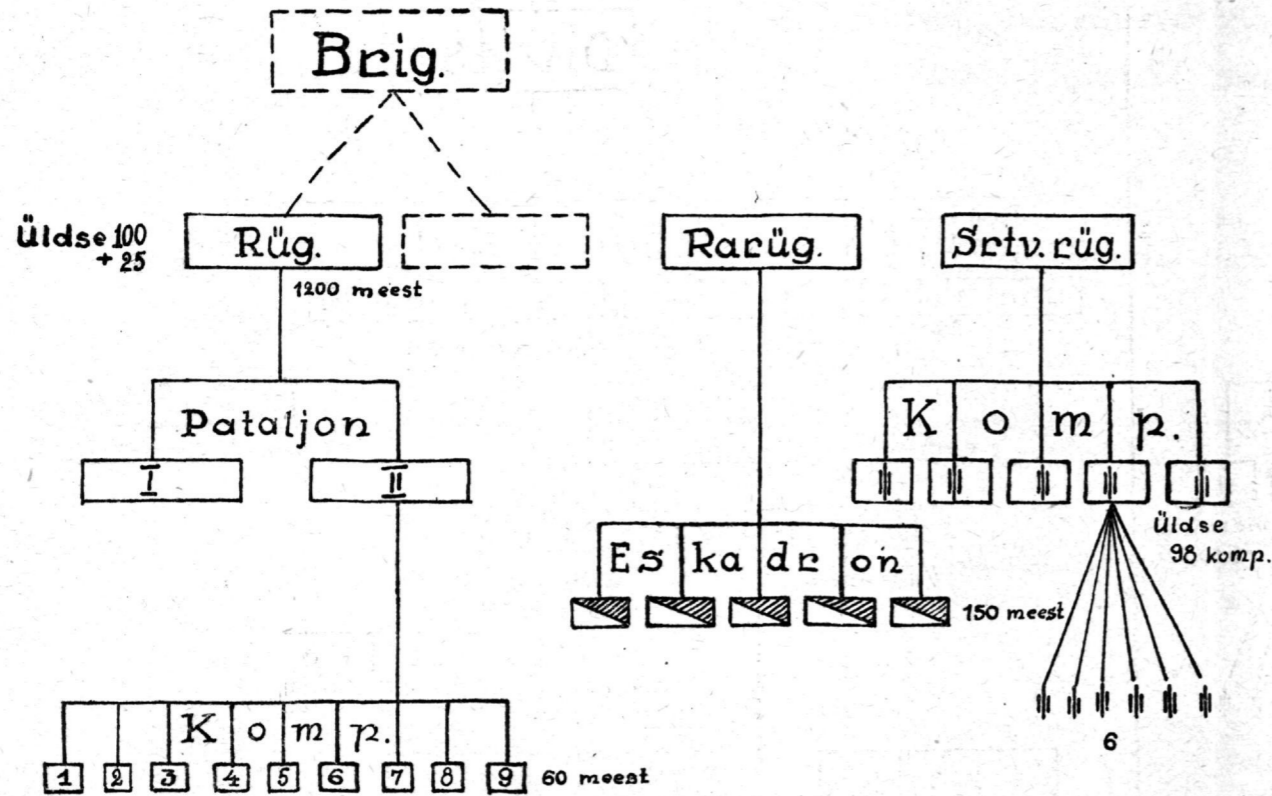
K o k k u w õ t e.

Rewolutsioon kummutas wana korra, mis ohjeldas sõjakunsti tema arengus. Ta sünnitas uue komplekteerimise süsteemi, mis võimaldas massilise rahvusliku sõjawäe kujundamise, milles esines kõrgema moraaliga sõdur ja juht. Säärane armee sünnitas omakorda uue taktika ja strateegia, mis kujunes rewolutsioonisõdades. Uus strateegia nõudis andekaid ja teguwõimsaid juhte, võimaldas otsustawaid lööke wastase häwitamiseks ja kindlustas edu uuele armeele. Rewolutsiooni negatiiwse mõjuna wõiks märkida distsipliini puudust sõjawäes ja tema juhtides sõja algaastail ja korralagedust rekwiisitsiooni teostamisel. Rewolutsionääride wabaduse idee lewitamine Euroopasse kutsus esile koalitsiooni, mis põhjustas 10 aastase laastawa sõja, kus wõitjaks jäid prantslased ja väga palju kannatasid koalitsiooni riigid, kes segasid end Prantsusmaa siseasjadesse. Need sõjad panid aluse uuele ajajärgule sõjakunsti ajaloos.

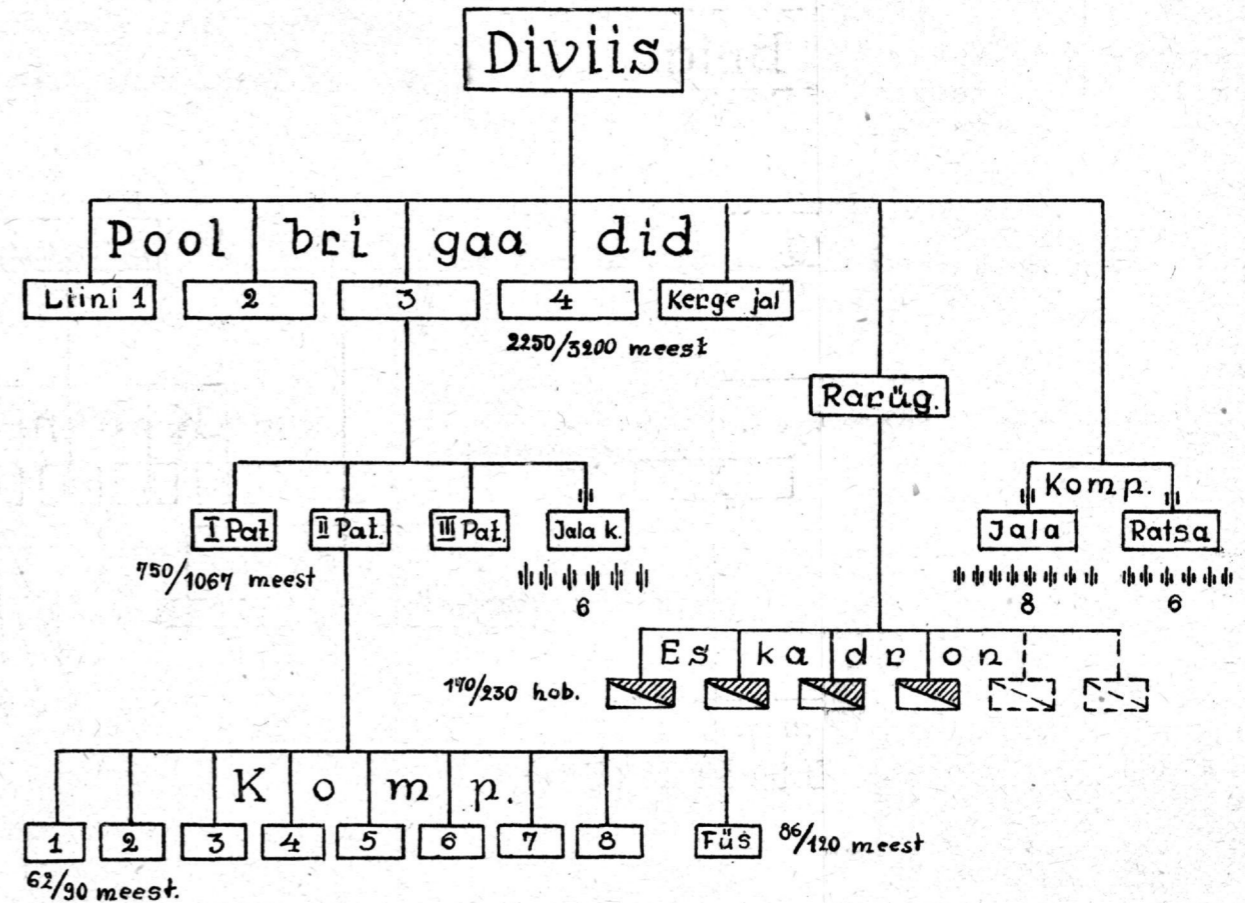
Organisatsioon.

Skeem nr.1.

Enne revolutsiooni.

Rev.-sõdade lõpul

Sv. üldarvu suurenemine.

1789a	1792a	1793a.	1794a	1795a.
174 000	512 000	1 200 000		653 000
		Baiov apr. 400 000, dets. 600 000	Balov 1.025 000 Svečin 770 000	

Tabel koostatud andmeil:
Golitsõn I lhk 13-24.
Baiov lhk 262.
Tomberg lhk 78.

Lahingukord revolutsioonisõdades

Skeem koostatud Baiovi andmeil lhk. 265.

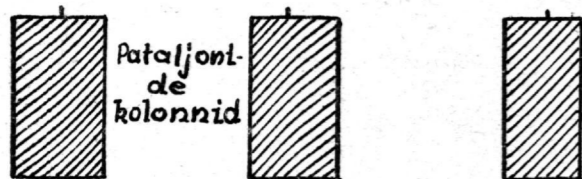
Poolbrigaadi skemaatiline asetus.

Skeem nr. 2

1. Esialgne, pärast poolbrigaadide loomist

Laskurahelikud

||

Esialgse puudused:

- ahelikud paiskusid segamini
- puudus lähem koostöö kolonnidega

2. Hiljem, Moreau poolt kasutatav

Laskurahelikud

Hargnenud pataljonid

||

3. Hiljem, Bonaparte ja teist julgemate juhtide poolt kasutatav.

Laskurahelikud

Vahetu toetus

||

Pataljonide kolonnid

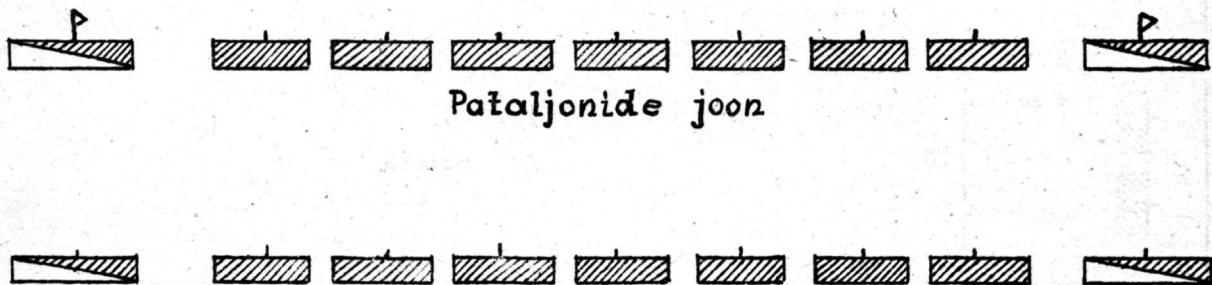

T. Kiljako
L.A.

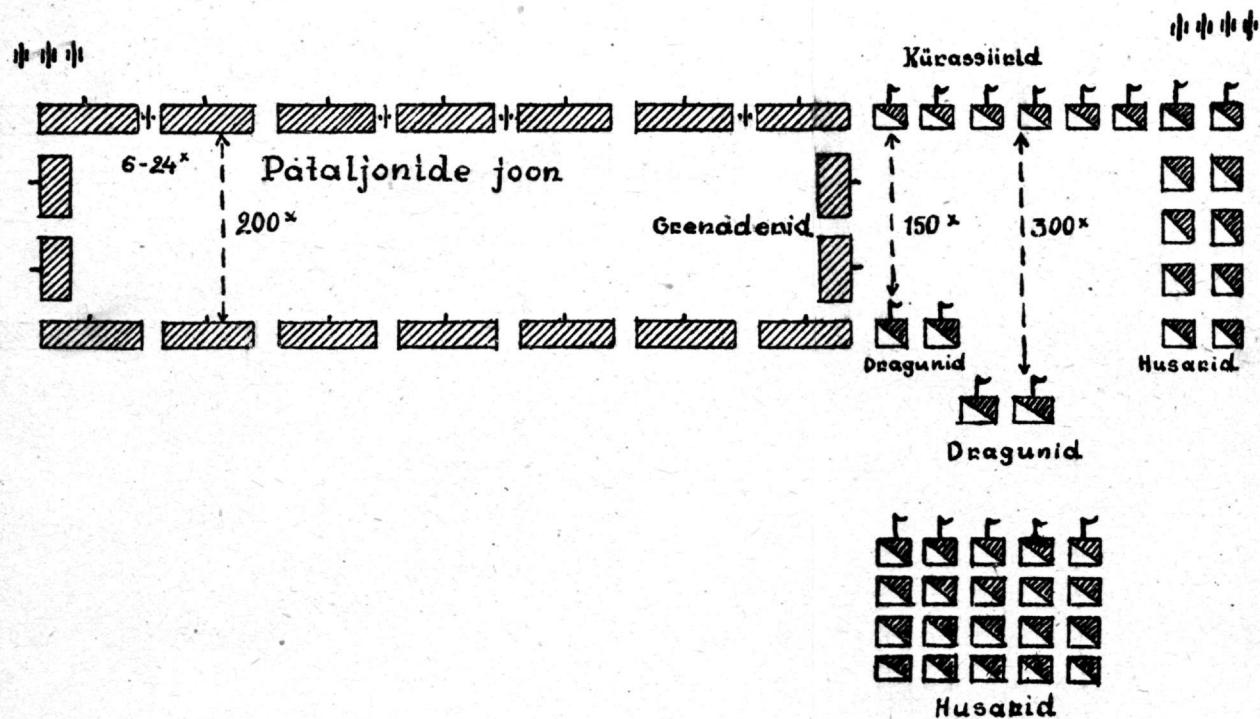
Lahingukord enne revolutsiooni.

Skeem. nr. 3.

1.) Teistes riikides tarvitusel olev lahingukord.

2. Friedrich Suure normaalne lahingukord.

T. Kijako
Ltn.

Spécialne fond

Fl 937

Kiljako